

Miljöutskottet

Statsrådets redogörelse: klimatplan på medellång sikt

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse: klimatplan på medellång sikt (SRR 9/2025 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande och till kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 5/2026 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 5/2026 rd
- ekonomiutskottet EkUU 5/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Sally Weaver, miljöministeriet
- miljöråd Outi Honkatukia, miljöministeriet
- industriråd Petteri Kuuva, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Reetta Sorsa, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- generaldirektör Petteri Taalas, Meteorologiska institutet
- forskningschef, ledande forskare Johanna Routa, Naturresursinstitutet
- medlem Esa Vakkilainen, Den finländska vetenskapspanelen för skogsbioekonomi
- ordförande Jyri Seppälä, Finlands klimatpanel
- medlem Juha Aalto, Finlands Naturpanel
- utvecklingschef Sampo Soimakallio, Finlands miljöcentral
- verkställande direktör Antti Ruuska, Green Building Council Finland
- specialsakkunnig Pauliina Jalonen, Finlands Kommunförbund
- ledande expert Janne Peljo, Finlands näringsliv rf
- ekonom, klimatpolitisk expert Petteri Haveri, Finsk Energiindustri rf
- energiexpert Anssi Kainulainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- direktör för företagsansvar Kirsi Martinkauppi, Byggnadsindustrin RT rf

Betänkande MiUB 5/2026 rd

- ledande expert Pia Björkbacka, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- klimatexpert Nelli Immonen, Finlands naturskyddsförbund rf
- intressebevakningsdirektör Matias Ollila, Finlands förnybara rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens revisionsverk
- sametinget
- professor Ari Ekroos, Aalto-universitetet
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Akava ry
- Bioenergi rf
- Centralhandelskammaren
- Kiinteistönömistajat ja rakennuttajat Rakli ry
- Kolneutrala kommuner (Hinku)
- Liikenteen tutkimuskeskus Verne
- Det samiska klimatrådet
- STTK rf
- Biokretslopp och Biogas Finland rf
- Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- Cirkulärkraft Finland rf
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- WWF Finland.

Inget yttrande av

- Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT
- Tammerfors universitet
- Teknologindustri rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Mål och tillämpningsområde

Syftet med klimatplanen på medellång sikt (Kaisu) är att fastställa hur utsläppen från ansvarsfördelningssektorn ska minskas så att målen enligt EU-lagstiftningen och den nationella klimatlagen (423/2022) ska kunna nås. I klimatplanen på medellång sikt redogörs utöver åtgärderna för att minska utsläppen från ansvarsfördelningssektorn också för alla växthusgasutsläpp som rapporteras för jordbrukets olika sektorer. Till ansvarsfördelningssektorn räknas dels de utsläpp av metan och dikväveoxid som rapporteras för jordbrukssektorn och som huvudsakligen härstammar från produktionsdjur, spillning och jordmån, dels utsläppen av koldioxid i samband med kalkning. De små utsläppen från ureagödsling och förbränning av växtrester på åkrar rapporteras också för ansvarsfördelningssektorn. För markanvändningssektorn (LULUCF) rapporteras koldioxidutsläppen från åkermarker och betesmarker samt de utsläpp som uppstår vid röjning av områden till åkrar. För ansvarsfördelningssektorns andra sektorer rapporteras dessutom utsläppen från bränslen som används i arbetsmaskiner, för fastighetsspecifik uppvärmning och i spannmålstorkar. I

Betänkande MiUB 5/2026 rd

klimatplanen på medellång sikt inkluderas dessa utsläpp i siffrorna för arbetsmaskiner och separat uppvärmning av byggnader.

En central ny helhet inom ansvarsfördelningssektorn är systemet för handel med utsläppsrätter för distribution av fossila bränslen (ETS2), som träder i kraft stegvis före 2027, och där bränsledistributören är skyldig att förvärva ett antal utsläppsrätter som motsvarar distributörens utsläpp. Utsläppshandeln omfattar koldioxidutsläppen från vägtrafik, separat uppvärmning av byggnader, byggande och det fossila bränslet inom industrin och energiproduktionen som inte omfattas av den nuvarande allmänna utsläppshandeln. Utsläppsrätterna auktioneras ut på EU-nivå och det införs ett gemensamt tak för dem, som årligen sänks i riktning mot det uppställda utsläppsminskningmålet. Tillämpningsområdet för ETS2 beräknas täcka 53 procent av Finlands totala utsläpp från ansvarsfördelningssektorn. I och med att tillämpningsområdet utvidgas omfattas även bränsleanvändningen inom jord- och skogsbruk samt kommersiell sjötrafik av handeln med utsläppsrätter. Avsikten är att genom ett separat system kompensera verksamhetsutövarna för de kostnader som utvidgningen av tillämpningsområdet föranleder. Bland åtgärderna i klimatplanen på medellång sikt finns också en höjning av distributionsskyldigheten för biobrännolja från och med 2027, först med exempelvis en procentenhet per år fram till 2028 och därefter linjärt upp till 15 procent 2030, om ett kompensationsystem i anslutning till ETS2 införs.

Klimatplanen på medellång sikt är en i klimatlagen avsedd plan som innehåller redan beslutade åtgärder och ytterligare åtgärder för att uppnå målen. En del av åtgärderna i planen på medellång sikt kräver fortsatt beredning och separata beslut. Hur åtgärderna framskrider följs upp i den klimatårsberättelse som årligen lämnas till riksdagen. Enligt klimatlagen ska regeringen fatta beslut om ytterligare åtgärder, om det av uppföljningen framgår att de samlade åtgärderna i planen på medellång sikt inte är tillräckliga. I de yttranden som utskottet fått har urvalet av åtgärder i planen ansetts vara omfattande. Samtidigt har det fästs uppmärksamhet vid att det fortfarande råder osäkerhet kring en del åtgärder, eftersom det inte har reserverats finansiering för dem. Dessutom har det framförts att det behövs ytterligare utsläppsminskningar i anslutning till åtgärderna för att säkerställa att målen nås. Också planeringssystemet för klimatpolitiken behöver utvecklas.

Utveckling av planeringssystemet

Utskottet anser att den pågående utvärderingen av planeringssystemet för klimatpolitiken är ett viktigt projekt. I yttranden till utskottet har det upprepade gånger påpekats att planeringssystemet skulle vara effektivare och mer verkningsfullt med tanke på regeringens politik ifall klimatplanen på medellång sikt skulle lämnas vid en tidpunkt som gör det möjligt för den sittande regeringen att genomföra de politiska åtgärder som ingår i planen. I Sverige och Tyskland har det föreskrivits i lag när planerna ska lämnas, vilket är i början av valperioden. I yttrandena har det föreslagits att planen ska föreläggas riksdagen inom tolv månader efter valet. Dessutom har det framförts att innehållet i planerna bör kopplas till regeln för utgiftsramen i regeringsprogrammet och planen för de offentliga finanserna.

Utskottet har i sitt utlåtande om energi- och klimatstrategin (MiUU 9/2026 rd—SRR 8/2025 rd) ansett att planeringssystemet för klimatpolitiken bör utvecklas så att det skapas en koncis,

Betänkande MiUB 5/2026 rd

konsekvent och tydlig helhetsbild till underlag för styrning och uppföljning av klimatåtgärderna. Detta kan ske genom ett enda strategidokument som föreläggs riksdagen förutsebart och i rätt tid. På så sätt kan man också minska den administrativa bördan som olika planer medför och koppla planeringen till den övriga planeringen av statsfinanserna. Syftet med ändringen är att främja klimatåtgärdernas genomförbarhet med tanke på statsfinanserna och därmed också genomförandet av dem i enlighet med strategin.

Utskottet anser att det vore önskvärt att man vid översynen av planeringssystemet enligt klimatlagen överväger möjligheten att samordna den nationella långsiktiga klimatplanen och den plan som förutsätts enligt EU-lagstiftningen. Samtidigt bör man se över tidpunkten för när planen publiceras i förhållande till övriga planer enligt klimatlagen. Statsrådets redogörelse om den långsiktiga klimatplanen lämnades till riksdagen efter att övriga planer enligt klimatlagen redan hade lämnats, och den långsiktiga planen ser inte ut att ha något innehållsmässigt samband med de övriga planerna. (MiUU 10/2026 rd—SRR 11/2025 rd) I synnerhet inom markanvändningssektorn är åtgärderna kopplade till långsiktiga, krävande processer som sträcker sig över regeringsperioderna. Det är bra att utveckla den långsiktiga planeringen av klimatpolitiken i riktning mot en parlamentarisk process som sträcker sig över regeringsperioden.

Också ekonomiutskottet konstaterar i sitt utlåtande att planeringssystemet behöver strömlinjeformas ytterligare, även om planerna har utvecklats till exempel i fråga om bedömningen av åtgärdernas kostnadseffektivitet. Att de planer och strategier som nu behandlas delvis överlappar varandra och behandlas parallellt samt delvis framskrider i olika takt gör det svårare att få en helhetsbild av klimatpolitiken. Ekonomiutskottet fäster också uppmärksamhet vid att man med tanke på redogörelserna och deras betydelse för riksdagsbehandlingen bör sträva efter att behandlingen av dem i fortsättningen infaller i början av valperioden. (EkUU 5/2026 rd—SRR 9/2025 rd) Utskottet instämmer i dessa synpunkter.

Sakkunniga har fäst uppmärksamhet vid konsekvensbedömningarna i klimatplanen på medellång sikt. Exempelvis förefaller den nya utsläppshandeln (ETS2) enligt klimatplanen inte öka energi- och transportfattigdomen i Finland, men den kan öka utsattheten för redan utsatta grupper. Vid utskottets sakkunnigutfrågning har det framförts att åtgärderna i planen bör granskas mer systematiskt ur ett rättviseperspektiv och att ytterligare uppmärksamhet bör fästas vid i synnerhet erkännande rättvisa och åtgärder som gottgör orättvisa. Utskottet instämmer i kritiken och betonar vikten av att bedöma de samhällsliga konsekvenserna vid sidan av kostnadseffekterna.

Situationen inom ansvarsfördelningssektorn

Transporterna, jordbruket, arbetsmaskinerna och den separata uppvärmningen av byggnader utgör ansvarsfördelningssektorns största utsläppskällor. Utsläppen har minskat särskilt inom transportsektorn och uppvärmningen av byggnader. Också utsläppen från avfallshantering och F-gaser är numera klart mindre än 2005. De utsläpp från jordbruket som räknas till ansvarsfördelningssektorn, exklusive utsläppen från energiförbrukningen, har varit relativt stabila under de senaste åren. Utsläppsminskningssåtagandet enligt EU:s förordning om ansvarsfördelning är att utsläppen ska vara minst 50 procent lägre 2030 än 2005, vilket motsvarar en utsläppsnivå på högst 17,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter. År 2024 uppgick utsläppen från ansvarsfördelningssektorn till 25,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter, alltså har de minskat

Betänkande MiUB 5/2026 rd

med 26 procent sedan 2005. För att åtagandet för 2030 ska nås med nuvarande åtgärder måste utsläppen minskas med 1,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

EU-lagstiftningen innehåller flexibla metoder för ansvarsfördelningssektorn som medlemsländerna kan dra nytta av för att uppnå målen. Medlemsländerna kan till exempel använda tidsmässig flexibilitet så att utsläppen utjämnas mellan enskilda år. I Finland har det mellan 2021 och 2024 uppstått ett överskott på cirka 3,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter inom ansvarsfördelningssektorn på grund av att utsläppskvoterna underskridits. Enligt ett snabbestimat överskred Finland dock 2024 års kvot med 0,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Medlemsländerna kan också köpa utsläppsenheter av andra medlemsländer för att fullgöra skyldigheten att minska utsläppen. Dessutom kan ett begränsat antal utsläppsrätter med hjälp av den så kallade flexibilitetsmekanismen av engångskaraktär (ETS) överföras från utsläppshandelssektorn för att täcka utsläpp inom ansvarsfördelningssektorn. Också eventuella överskottsenheter inom markanvändningssektorn kan på vissa villkor användas för att fullgöra skyldigheten inom ansvarsfördelningssektorn. För Finlands del medför utvecklingen av markanvändningssektorns nettosänka dock en avsevärd risk för att markanvändningssektorns underskott under perioden 2021—2025 måste täckas genom överföring av utsläpp till ansvarsfördelningssektorn.

Det är överlag osäkert om åtagandena om minskade utsläpp inom ansvarsfördelningssektorn kommer att uppfyllas. Kvoterna för 2026–2030 fastställs först senare, eftersom de baserar sig på de faktiska utsläppen 2021–2023. EU-lagstiftningen innehåller inte heller några riktlinjer för hur utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn ska begränsas efter 2030 och hur detta ska ske. Osäkerhetsfaktorerna i anslutning till fullgörandet av skyldigheterna enligt den gällande lagstiftningen lyfts fram i utlåtandena som lämnats till utskottet. I ekonomiutskottets utlåtande konstateras att fullgörandet av skyldigheterna i hög grad stöder sig på användningen av flexibilitet eller anskaffningen av utsläppsenheter från andra länder. Ekonomiutskottet fäster uppmärksamhet vid att tillgången till utsläppsminskningssenheter och prisnivån på dem är förenade med betydande osäkerhetsfaktorer. En ytterligare utmaning är att markanvändningssektorn blivit en utsläppskälla. Det ökar å ena sidan behovet av nya åtgärder som ökar sänkorna inom markanvändningssektorn och å andra sidan behovet av utsläppsminskningssåtgärder inom ansvarsfördelningssektorn. Ekonomiutskottet betonar vikten av att bedöma metodernas kostnadseffektivitet med tanke på klimatpolitiken som helhet. Användningen av ETS-flexibiliteten medför å andra sidan inkomstbortfall när de utsläppsrätter som tilldelats Finland upphävs i en utsträckning som motsvarar flexibiliteten. (EkUU 5/2026 rd)

I utlåtandena som lämnats till miljöutskottet granskas särskilt sambandet mellan ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn, som anses utgöra en central risk för att målen för ansvarsfördelningssektorn inte nås. Dimensioneringen av åtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn, behovet att använda flexibilitetsmekanismer och kostnadstrycket beror i väsentlig grad på utvecklingen inom markanvändningssektorn. Avsikten är att underskottet inom markanvändningssektorn 2021–2025 ska vägas upp genom flexibilitetsmekanismer och genom tekniska korrigeringar av referensnivån för skogarna. Också andra länder står inför utmaningar när det gäller att nå målen för markanvändningssektorn. På EU-nivå diskuteras hur den förändrade situationen inom markanvändningssektorn ska hanteras. Det förekommer också skillnader mellan medlemsländerna vad gäller LULUCF-beräkningen.

Betänkande MiUB 5/2026 rd

Ekonomiutskottet noterar i sitt utlåtande (EkUU 5/2026 rd) att det inte har ansetts ekonomiskt lönsamt eller ens praktiskt taget möjligt att täcka utsläppsminskningarna inom markanvändningssektorn genom åtgärder inom ansvarsfördelningssektorn.

I klimatplanen på medellång sikt presenteras den politikhelhet som genomförs inom ansvarsfördelningssektorn. I åtgärdsprogrammet ingår utsläppsminskning åtgärder för alla sektorer som omfattas av planen. Genom de föreslagna åtgärderna bibehålls utsläppskvoterna för ansvarsfördelningssektorn 2021–2030 med beaktande av den flexibilitet som står till förfogande. Ekonomiutskottet framhåller i sitt utlåtande (EkUU 5/2026 rd) att man i de kommande åtgärderna som helhet bör betona sådana styrmedel som förbättrar åtgärdernas kostnadseffektivitet och affärsmöjligheterna. Elektrifieringen har en central roll när det gäller att minska utsläppen. Enligt ekonomiutskottets utlåtande är det väsentligt att investeringsmiljön och regelverket för förnybar energi är internationellt konkurrenskraftiga och att klimatlösningarna integreras i samhällets grundläggande infrastruktur. Miljöutskottet instämmer i dessa synpunkter och betonar samtidigt att kärnan i klimatåtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn bör vara att minska beroendet av fossila bränslen.

Transportsektorn

Transporterna utgör den största enskilda utsläppskällan inom ansvarsfördelningssektorn. Utsläppen motsvarar 37 procent av utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn 2024. Utsläppen från transportsektorn har minskat med 24 procent mellan 2005 och 2024. Största delen av utsläppen från inrikestrafiken uppstår inom vägtrafiken. I färdplanen för fossilfria transporter har det ställts upp som mål att utsläppen från transportsektorn ska ha minskat med 50 procent 2030 jämfört med 2005 års nivå. Enligt klimatplanen på medellång sikt ser det målet inte ut att nås. De viktigaste åtgärderna som ingår i basscenariot är EU:s skärpningar av normerna i fråga om koldioxidutsläppen från fordon. De skärpta normerna innebär att utsläppen från nya person- och paketbilar minskas gradvis så att de bilar som tillverkas efter 2035 ska vara utsläppsfria. Dessutom införs nya gränsvärden för koldioxidutsläpp från tunga fordon så att utsläppen minskar med 90 procent före 2040. På nationell nivå minskas utsläppen från transportsektorn bland annat genom förbättringar av infrastrukturen för gång och cykling, stödet till kollektivtrafiken och distributionsskyldigheten för förnybara drivmedel. Nya åtgärder i klimatplanen på medellång sikt är bland annat anskaffningsstöd för tung trafik, en skrotningssubvention och stödet för byggande av laddningsinfrastruktur.

Kommunikationsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (KoUU 5/2026 rd—SRR 9/2025 rd) såsom tidigare att åtgärderna för att minska utsläppen från transportsektorn samtidigt ska vara ambitiösa, realistiska och kostnadseffektiva. De ska dessutom vara förutsägbara och socialt hållbara och de får inte medföra oskäligen höga kostnader för medborgarna, transporterna eller näringslivet. De särskilda förhållandena i Finland — långa avstånd, gles bosättning och transportberoendet i en exportdriven ekonomi — måste beaktas konsekvent. I fråga om tung trafik betonar kommunikationsutskottet teknikneutralitet eftersom en fullständig elektrifiering tills vidare framstår som en utmaning. Alternativa drivkrafter, såsom biogas, förnybara bränslen och vätgas, spelar en central roll. Det är nödvändigt att utveckla distributions- och tankningsinfrastrukturen för att nya drivkrafter ska kunna bli vanligare. Våra särskilda förhållanden, såsom det kalla klimatet och de långa avstånden, måste tas i beaktande. Kommunikationsutskottet understryker i

Betänkande MiUB 5/2026 rd

sitt utlåtande att klimatpolitiken måste vara socialt hållbar och trygga medborgarnas försörjning och företagens konkurrenskraft.

I samband med åtgärderna för att minska utsläppen från trafiken är det befogat att lyfta fram sambandet mellan EU:s sociala klimatfond och klimatplanen på medellång sikt. Klimatfondens centrala mål är att stödja utsatta EU-medborgare och företag när utsläppshandeln utvidgas till att gälla vägtrafik och separat uppvärmning av byggnader från och med 2027. Avsikten är att stödet särskilt ska riktas till utsatta hushåll, mikroföretag och transportanvändare till exempel för anskaffning av utsläppssnåla fordon med lägre driftskostnader. Beredningen av Finlands sociala klimatplan har påbörjats men planens konsekvenser har inte kunnat beaktas fullt ut vid beredningen av klimatplanen på medellång sikt. De slutliga summorna och beräknade utsläppsminskningarna kan avvika från det som anges i klimatplanen.

Jordbruk och produktion av biogas

Enligt basscenariot för jordbruket förväntas de totala utsläppen från jordbrukssektorn minska med 0,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter fram till 2030 jämfört med nivån 2022. Därefter förväntas utsläppen från jordbrukssektorn ligga kvar på 5,5–5,6 miljoner ton fram till 2055, eftersom det i scenariot antas att antalet djur hålls på samma nivå som 2025 eller minskar långsamt. Cirka tre fjärdedelar av utsläppen från jordbruket är jordmänsrelaterade, om man förutom markanvändningssektorns koldioxidutsläpp även inkluderar jordbrukssektorns utsläpp av dikväveoxid. Av dessa utsläpp hänför sig i sin tur cirka tre fjärdedelar till organogena marker, det vill säga torvmarker. Enligt klimatplanen på medellång sikt ligger fokus för att minska utsläppen från jordbruket i synnerhet på våtmarksåtgärder på torvmarker och smidigare fastighetsregleringar. Vidare minskas utsläppen från gödselhantering bland annat genom att öka produktionen och användningen av biogas samt främja återvinningen av näringsämnen. Dessutom ska kolupptaget på mineraljordar förbättras, precisionsjordbruk utvecklas och skogsmarksarealen utökas. Vissa av åtgärderna inverkar också på utsläppen från markanvändningssektorn.

Särskilt ändamålsenliga är enligt utskottet de åtgärder som syftar till att öka skogsarealen genom beskogning av jordbruksmark med låg avkastning eller av jordbruksmark som inte är av betydelse för livsmedelsproduktionen eller försörjningsberedskapen. I yttrandena till utskottet konstateras det att beskogning ofta är en lika effektiv klimatåtgärd som återvätning, men att dess klimatnytta realiseras tio till tjugo år långsammare. Det är också motiverat att lyfta fram behovet av finansiering för våtmarksåtgärder för torvåkrar, eftersom utsläppsminskningspotentialen per hektar är betydande i fråga om dessa åtgärder. Våtmarksåtgärderna stöder också genomförandet av restaureringsförordningen. Utskottet anser det vara viktigt att säkerställa att klimatåtgärderna och restaureringsåtgärderna stöder varandra så att aktörerna inom sektorn inte åläggs överlappande skyldigheter som går i olika riktning. Sakkunniga har framfört att utvecklingen av tekniken och metoderna för våtmarksodling inte har kommit igång och att det fortfarande finns olösta frågor när det gäller det praktiska genomförandet. Beskogning är däremot en etablerad teknik, som ger råvaror för både skogs- och energiindustrin. Miljöutskottet anser att beskogning främjar såväl klimatmålen som Finlands energiförsörjning och industrins konkurrenskraft.

Betänkande MiUB 5/2026 rd

Jord- och skogsbruksutskottet har i sitt utlåtande (JsUU 5/2026 rd) lyft fram att jordbruket vid sidan av skogsbruket är en näringsgren som kan binda koldioxid från atmosfären. Jord- och skogsbruksutskottet anser att satsningar på bördiga jordbruksmarker, inklusive torvmarker, inte gynnar enbart livsmedelsproduktionen utan också kampen mot klimatförändringen. Utskottet betonar att man för att minska utsläppen från jordbruket bör söka metoder som samtidigt både främjar livsmedelsproduktionen och jordbrukets lönsamhet och minskar utsläppen från jordbruket. Jord- och skogsbruksutskottet påpekar att den globala efterfrågan på mat kommer att öka i framtiden. Vidare betonas det i utskottets utlåtande att klimatarbetet inom jordbruket bör kunna mätas och synliggöras på ett tillförlitligt sätt. När klimatåtgärderna planeras och genomförs är det skäl att säkerställa att åtgärdernas effekter räknas in i Finlands nationella inventering av växthusgaser. Med beaktande av kopplingen mellan markanvändningssektorn och förordningen om ansvarsfördelning är en tillförlitlig uppföljning av utsläpp och sänkor inom markanvändningssektorn en förutsättning för att de politiska åtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn ska kunna dimensioneras rätt.

I utlåtandena till utskottet betonas det att främjandet av produktionen av biogas och återvinningen av näringsämnen utöver klimatåtgärderna stärker energiförsörjningen och näringstryggheten. Enligt jord- och skogsbruksutskottet är produktion och användning av biogas ett exempel på en lyckad klimatåtgärd som kan bidra till att minska utsläppen på en bredare front än endast inom jordbrukssektorn och som samtidigt stöder gårdsbruksenheterens lönsamhet (JsUU 5/2026 rd). Den potential för utsläppsminskning som hänför sig till spillning från husdjursproduktionen är fortfarande till stor del outnyttjad. I Finland uppstår årligen cirka 15 miljoner ton spillning och hanteringen av den orsakar utsläpp på cirka 0,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter inom ansvarsfördelningssektorn. Hantering av spillningen i biogasanläggningar kan minska utsläppen med mer än en tredjedel. Utöver tillvaratagandet av spillning bör man också fästa uppmärksamhet vid växtbiomassa som uppkommer inom jordbruket, såsom överskottsgräs och halm. I nuläget är produktionen av biogas den enda tekniken i industriell skala som samtidigt möjliggör produktion av förnybar gas och återvinning av näringsämnen. Utskottet har gjorts uppmärksam på att ett nationellt mål för biogas skulle skapa förutsättningar för att systematiskt utnyttja ovan nämnda potential. De offentliga åtgärderna ska i synnerhet omfatta stöd för att starta investeringar och undanröja flaskhalsar, såsom tillståndsförfaranden, så att verksamheten kan växa och utvidgas på marknadsvillkor.

Miljöutskottet har i sitt utlåtande om energi- och klimatstrategin (MiUU 9/2026 rd—SRR 8/2025 rd) konstaterat att investeringar i produktion av biogas stöder en ren omställning mot ett koldioxidnegativt samhälle. Produktionen av biogas erbjuder en särskild möjlighet till decentraliserad avskiljning av biogen koldioxid, som kan stödja både industrins utsläppsminskningar och tillverkningen av syntetiska bränslen och kemikalier. Biogas är den enda förnybara energiformen som samtidigt minskar utsläppen, stärker försörjningsberedskapen, främjar näringskretsloppet och producerar biogen koldioxid för vidareförädling. Mot denna bakgrund anser utskottet det vara viktigt att också den gemensamma jordbrukspolitiken skapar konkreta incitament för att främja återvinningen av biogas och näringsämnen.

I de yttranden som utskottet fått har man fäst uppmärksamhet vid ett Business Finland-projekt, som leds av Meteorologiska institutet och genomförs i samarbete mellan livsmedelsföretag, gårdsbruksenheter och klimatforskare. Projektet undersöker metoder för att minska utsläppen

Betänkande MiUB 5/2026 rd

från jordbruket och förbättra åkrarnas tålighet mot torka och översvämningar. När det gäller att minska utsläppen från jordbruket är slutsatsen i yttrandena att livsmedelsproduktionen aldrig kan bli helt utsläppsfri. Det är svårt att minska utsläppen från jordbruket inom ansvarsfördelningssektorn utan att produktionen minskar till följd av färre djur eller minskad gödsling. Å andra sidan har sakkunniga konstaterat att självförsörjningen i fråga om livsmedel, försörjningsberedskapen och den globala livsmedelsförsörjningen inte i sig står i strid med klimatåtgärderna. Ny teknik för livsmedelsproduktion, såsom cellulärt jordbruk, ger dock möjligheter till såväl affärsverksamhet som minskade utsläpp. Sakkunniga har framfört att ny produktionsteknik inte ersätter den nuvarande livsmedelsproduktionen, utan att den gör livsmedelssystemet mångsidigare. Ny produktionsteknik kan avsevärt minska både utsläppen och markanvändningen utan att livsmedelsförsörjningen försämras.

Utöver att ny teknik för livsmedelsproduktionen minskar utsläppen möjliggör den också betydande ekonomisk tillväxt för Finland och ökar den strategiska autonomi. Utskottet har fäst uppmärksamhet vid de utmaningar som ny produktionsteknik står inför bland annat när det gäller tillämpningen av EU:s förordning om nya livsmedel. Finland är en föregångare inom bioteknik och cellulärt jordbruk. I Finland finns tre av världens ungefär tio ledande företag inom nya livsmedel. Hinder för att producera och släppa ut innovationer på marknaden bör undanröjas för att utmaningarna i anslutning till livsmedelsförsörjning, självförsörjning och hållbar produktion i fortsättningen ska kunna hanteras genom ett större urval av metoder där man drar nytta av styrkorna hos de företag som är verksamma inom EU. Utskottet har påpekat att i synnerhet utvecklingen av vegetabiliska proteiner och utsläppandet av nya livsmedel på marknaden bör främjas (MiUU 7/2025 rd—E 6/2025 rd).

Separat uppvärmning av byggnader och utsläpp från byggande

Utsläppen från den separata uppvärmningen av byggnader består av utsläpp från fastighetsspecifikt bruk av uppvärmningsbränslen i bostadsbyggnader, affärs- och servicebyggnader, offentliga byggnader och i produktionsbyggnader och torkar i jordbruket. Största delen av utsläppen från separat uppvärmning orsakas av oljeuppvärmning. Största delen av bränslena är lätt brännolja, men en del utsläpp från separat uppvärmning uppstår från torv, naturgas och tung brännolja. Dessutom räknas också utsläppen av metan och dikväveoxid från småskalig vedeldning hit. År 2023 uppgick utsläppen från separat uppvärmning till 1,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter. År 2023 var bostadsbyggnadernas andel av utsläppen från separat uppvärmning 34 procent, affärs- och servicebyggnadernas 45 procent och jordbrukets 22 procent. Utsläppen från separat uppvärmning av byggnader har sjunkit med 56 procent jämfört med 2005 års nivå. Utsläppen har uppvisat en sjunkande trend under de senaste åren, men det förekommer variation från år till år bland annat på grund av behovet av uppvärmning. Att utsläppen är på väg ner beror på att oljeuppvärmningen minskat och byggnadernas energiprestanda förbättrats.

Slopandet av oljeuppvärmning och naturgas i bostadsfastigheter främjas genom understöd. Understödet för slopande av oljeuppvärmning har i hög grad aktiverat fastighetsägarna att byta uppvärmningssystem. Dessutom påverkas utsläppen genom energiunderstöd för bostadsbyggnader, som har beviljats för projekt som avsevärt förbättrar energiprestandan till en nivå som är bättre än normnivån. Under 2022–2024 beviljades ett förhöjt hushållsavgift för energireoveringar och slopande av fossil olja och fossilgas. I basscenariot förväntas utsläppen

Betänkande MiUB 5/2026 rd

minska i takt med att byggnadsbeståndet förnyas, byggnader renoveras och uppvärmningssystem ändras. Skyldigheten att distribuera biobrännolja och övergången från oljeuppvärmning till andra uppvärmningsformer har betydande effekter på utsläppen.

Enligt klimatplanen på medellång sikt minskas utsläppen i fråga om separat uppvärmning av byggnader ytterligare genom understöd för slopande av oljeuppvärmning och genom att distributionsskyldigheten för bioandelen i lätt brännolja höjs. Om bioandelen i brännolja höjs till 15 procent före 2030 minskar utsläppen från separat uppvärmning där olja fortfarande används. Distributionsskyldigheten för biobrännolja höjs från och med 2027, först med exempelvis en procentenhet per år fram till 2028 och därefter linjärt upp till 15 procent 2030, om ett kompensationsystem i anslutning till utsläppshandeln (ETS2) införs. Genom åtgärderna i den sociala klimatfonden kan man stödja förbättringen av byggnaders energiprestanda och minska utsläppen från uppvärmning av byggnader. Syftet med åtgärderna i den sociala klimatfonden är att särskilt stödja utsatta hushåll och mikroföretag. I yttrandena till utskottet har det betonats att klimatfondens åtgärder uttryckligen bör fokusera på energirenoveringar av fastigheter som använder fossil energi för att man ska uppnå maximala utsläppsminskningar.

Också valet av byggmaterial är av betydelse med tanke på minskningen av klimatutsläppen. Målet är att i framtiden i allt högre grad använda förnybara och återvinningsbara koldioxidsnåla byggmaterial i stället för utsläpps- och energiintensiva byggmaterial. I yttrandena till utskottet föreslogs det att styrmedlen för att minska de produktrelaterade utsläppen från byggandet, såsom klimatdeklarationen för byggnader och gränsvärdena för koldioxidavtrycket, i fortsättningen bör inkluderas i klimatplanen på medellång sikt. Att livscykelberäkning enligt den nya bygglagen tas i bruk i stor utsträckning vid bedömningen av olika materiallösningar är en omfattande förändring som gör det möjligt att öka träbyggandet. Träbyggnader lagrar koldioxid under en lång tid. Dessutom ersätter trä som råvara icke förnybara material vars produktion orsakar mer fossila utsläpp. Utskottet anser att i synnerhet kriterierna för offentlig upphandling bör utvecklas så att träbyggandet och användningen av trä vid offentligt byggande ökar.

Utskottet påpekar att det vid beredningen och genomförandet av klimatplanen på medellång sikt är bra att beakta Finlands mål att bli ett ledande land inom bioekonomi. Bioekonomins centrala roll i omställningen till ren energi bidrar till att garantera en socialt och regionalt rättvis och ekonomiskt hållbar omställning. När klimatplanerna bereds bör det säkerställas att anskaffningen av industriråvaror och produktionen av produkter inte styrs till andra länder. Som det konstateras ovan anser utskottet dessutom att det är viktigt att beredningen och genomförandet av de klimatpolitiska planerna utvecklas till en tydlig och koncis helhet, både vad gäller innehållet och tidsplanen, så att den regering som godkänner klimatplanerna också kan agera utifrån dem.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 9/2025 rd.

Betänkande MiUB 5/2026 rd

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att planeringssystemet för klimatpolitiken utvecklas till en koncis och tydlig helhet som medger en effektiv uppföljning av mål och åtgärder och vars genomförande kan inledas i början av den regeringsperiod då helheten godkänts.

Helsingfors 26.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenni Pitko gröna
medlem Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Marko Asell sd
medlem Noora Fagerström saml
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Sara Seppänen saf.

Sekreterare var

utskottsrad Susanna Paakkola.

Betänkande MiUB 5/2026 rd **Reservation 1 /sd**

Reservation 1

Motivering

Det är ytterst viktigt att Finland konsekvent går mot klimatlagens mål. Klimatplanen på medellång sikt (Kaisu) har en central betydelse särskilt för att uppnå det nationella klimatneutralitetsmålet och för utsläppsminskningarna inom ansvarsfördelningssektorn, av vilka transporterna utgör den mest betydande delen.

Klimatplanen på medellång sikt (SRR 9/2025 rd) är dessvärre bristfällig. Den innehåller inte tillräckliga metoder för att minska utsläppen så att klimatmålen kan uppnås. Enligt redogörelsen ska utsläppen från ansvarsfördelningssektorn vara högst 17,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2030, vilket innebär en minskning med 50 procent jämfört med 2005. Enligt basscenariot (WEM) uppgår utsläppen 2030 till cirka 18,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket innebär ett underskott på cirka 1,7 miljoner ton. De nuvarande åtgärderna räcker inte ensamma för att uppnå målet för 2030 utan att Finland tyr sig till flexibilitet och köp av utsläppsenheter. Osäkerheten kring huruvida målen för 2030 uppnås äventyrar förverkligandet av Finlands nationella klimatmål för 2035.

Om åtagandet att i enlighet med EU:s lagstiftning minska utsläppen med 50 procent inte uppfylls inom ansvarsfördelningssektorn före 2030 finns det risk för omfattande kostnader för Finland. Åtgärderna för att halvera utsläppen från transporter fram till 2030 har sammanställts i Färdplanen för fossilfria transporter, som är en av de reformer som ingår i Finlands plan för återhämtning och resiliens. Enligt finansministeriets uppskattning kan Finland förlora upp till 80 miljoner euro i RRF-finansiering, om utsläppsmålet på 50 procent för transporter inte uppnås.

Dessutom bör det noteras att Keitos scenario för nuvarande åtgärder inte beaktar regeringen Orpos åtgärder, som ökar utsläppen särskilt inom transportsektorn. Detta gäller till exempel lindringen av distributionsskyldigheten och den sänkta bränsleskatten. Det står klart att Finland har ett större behov än beräknat av ytterligare åtgärder inom ansvarsfördelningssektorn, även om det underskott inom markanvändningssektorn som inte kompenseras inte fullt ut skulle överföras till ansvarsfördelningssektorn.

Hur åtgärderna framskrider följs upp i klimatårsberättelsen som årligen lämnas till riksdagen. Om åtgärdspaketet utifrån uppföljningen ser otillräckligt ut, ska man i enlighet med klimatlagen föreslå ytterligare åtgärder för att stärka planen. Riksdagen har iakttagit detta och enhälligt krävt ytterligare åtgärder 2023, 2024 och 2025.

Vi instämmer i kommunikationsutskottets anmärkning om att ju längre utsläppsminskningarna fördröjs, desto dyrare blir de. Utskottet konstaterar att det att åtgärderna för att minska utsläppen är otillräckliga i nuläget kan leda till att de måste skärpas i ett senare skede, vilket kan öka kostnadsbelastningen för både hushållen och företagen.

De största utsläppskällorna inom ansvarsfördelningssektorn är fortfarande transporterna (med 35 procent) och jordbruket (med 21 procent). Särskilt inom jordbruket minskar utsläppen för

Betänkande MiUB 5/2026 rd **Reservation 1 /sd**

långsamt och inom transportsektorn har takten varit avtagande de senaste åren. Ytterligare åtgärder bör riktas in särskilt på dessa sektorer och på att minska avfallsförbränningen. Vi instämmer i jord- och skogsbruksutskottets uppfattning att satsningar på bördiga jordbruksmarker, inklusive torvmarker, inte gynnar enbart livsmedelsproduktionen utan också kampen mot klimatförändringen. Utskottet betonar att man för att minska utsläppen från jordbruket bör söka metoder som samtidigt både främjar livsmedelsproduktionen och jordbrukets lönsamhet och minskar utsläppen från jordbruket. Klimatplanen på medellång sikt innehåller dock för få sådana metoder och resurserna är bristfälliga. Undersökningar visar att ett viktigt sätt är att höja grundvattennivån, vilket minskar utsläppen från torvmarker.

Transportsektorn

För att minska utsläppen från transportsektorn bör distributionsskyldigheten för biodrivmedel höjas betydligt, eftersom det är ett snabbt sätt att minska utsläppen från hela bilbeståndet. Det är en effektiv och mätbar åtgärd som också tryggar halveringen av utsläppen från trafiken, vilket är ett villkor för att Finland ska få de 80 miljoner euro som utlovats i finansiering från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. I fråga om arbetsmaskiner skulle en ytterligare åtgärd vara att höja distributionsskyldigheten för bioandelen i lätt brännolja.

Som utskottet konstaterar uppkommer cirka 60 procent av utsläppen från trafiken på korta sträckor. I tätorter är främjandet av kollektivtrafik, gång och cykling ett effektivt sätt att minska utsläppen. MBT-avtalen kan påverka samhällsstrukturen, infrastrukturen och förutsättningarna för hållbara färd sätt. Tillräckliga resurser för kollektivtrafiken och en effektiv planläggning som stöder hållbara färd sätt är viktiga metoder för att minska utsläppen. I fråga om åtgärderna inom transportsektorn är understöden för gång och cykling och stödet för kollektivtrafik och anropsstyrd trafik (SCF-åtgärder) ytterst viktiga för att främja hållbara färd sätt.

Vi håller med miljöministeriet om att de sammantagna konsekvenserna av ändringarna i distributionsskyldigheten, beskattningen och EU-regleringen (inkl. ETS2) och av anskaffningsincitamenten och åtgärderna som gäller laddnings- och distributionsinfrastruktur måste bedömas som en helhet. Åtgärderna ska som helhet minska utsläppen och stödja en hållbar omställning. Mot denna bakgrund är det värt att notera att en eventuell försämring av EU:s lagstiftning om gränsvärden för koldioxid i betydande grad kommer att försvåra uppnåendet av ansvarsfördelningssektorns skyldighet att minska utsläppen.

Jordbruket

Klimatåtgärderna inom jordbruket förutsätter att klimatmålen, försörjningsberedskapen samt aspekterna som gäller kostnader och åtgärdernas godtagbarhet samordnas. Försörjningsberedskapen, livsmedelsproduktionen och ett hållbart jordbruk står inte i konflikt med varandra utan stöder varandra. En för miljön och klimatet hållbar jordbruksproduktion som inte är beroende av fossila bränslen bidrar till att öka försörjningsberedskapen. Bättre lönsamhet för jordbruket är av stor betydelse för sektorns hållbarhet. Vegetabiliska proteiner och cellulärt jordbruk är bland de snabbaste och mest effektiva sätten att minska klimatutsläppen och markanvändningen inom jordbruket.

Betänkande MiUB 5/2026 rd **Reservation 1 /sd**

Boende

Åtgärderna inom den byggda miljön är centrala med tanke på utsläppsminskningarna inom ansvarsfördelningssektorn, främjandet av cirkulär ekonomi och resurseffektiviteten. Det är fortfarande nödvändigt att slopa oljeuppvärmningen på ett kostnadseffektivt sätt, men resurserna för energirenoveringar är små i statsbudgeten. Åtgärden bör genomföras så att det också för medborgare i utsatt ställning och i områden med minskande befolkning är möjligt att avstå från användningen av fossila bränslen. Det finns också ett enormt behov av energirenoveringar i offentligt ägda byggnader.

Kommunernas och regionernas klimatarbete

Kommunerna har kapacitet att påverka utsläppen från delområden som hör till ansvarsfördelningssektorn, det vill säga bland annat trafik, markanvändning och boende. Kommunernas och regionernas klimatarbete spelar alltså en viktig roll i genomförandet av klimatplanen. Trots att kommunernas roll identifieras i redogörelsen förblir det konkreta stödet för kommunernas klimatarbete anspråkslöst. Kommunerna måste ha tillgång till aktuell information, verktyg och stöd för att åtgärderna ska kunna omvandlas till beslut och investeringar. Dessa förutsättningar påverkades negativt av beslutet att slopa kommunernas obligatoriska klimatplan i klimatlagen.

Rättvis omställning

Vi måste sörja för en rättvis omställning. Den globala uppvärmningen kommer att påverka alla finländare, levnadsförhållandena, arbetslivet och försörjningen under de kommande årtiondena. Det är motiverat att utsläppsminskningarna genomförs kostnadseffektivt och teknikneutralt, men de ska också vara socialt rättvisa. Vid den fortsatta beredningen och uppföljningen av klimatplanerna och i synnerhet vid bedömningen av tilläggsåtgärderna bör arbetstagarnas rättigheter och bedömningen av sysselsättningseffekterna stärkas och hållbara åtgärder för att främja sysselsättningen och arbetstagarnas fortbildning föreslås.

Löntagarnas stöd är viktigt för att säkerställa den sociala acceptansen och den politiska kontinuiteten i besluten som gäller den gröna omställningen. Ur ett rättviseperspektiv är det också viktigt att trygga samernas ställning och förutsättningarna för traditionella näringar och kulturer.

Samtidigt som det i Finland förs en omfattande debatt om behovet av att anpassa de offentliga finanserna saknar klimatplanen en bedömning av de totala kostnaderna för de föreslagna åtgärderna. För endast ett fåtal åtgärder presenteras en uppskattning av både utsläppsminskningarna och kostnaderna. Som ett klimatpolitiskt verktyg planeras framför allt olika stöd som betalas ur statsbudgeten. Undersökningar visar dock att stöd till hushåll och företag med tanke på statsfinanserna ofta är ett dyrt och ineffektivt sätt att försöka främja en ren omställning — stöd betalas också för investeringar som mottagarna skulle ha gjort även utan stödet. Det hade varit särskilt viktigt att bedöma de metoder för att minska utsläppen som samtidigt kan minska utsläppen och stärka de offentliga finanserna.

Betänkande MiUB 5/2026 rd
Reservation 1 /sd

Planeringssystemet enligt klimatlagen bör förnyas och förtydligas

Klimatlagens mål att Finland ska vara koldioxidneutralt 2035 har under Orpos regering inte i betydande grad styrt varken beredningen av de klimatpolitiska planerna, inklusive klimatplanen på medellång sikt, eller besluten om klimatåtgärder. Målen för de klimatpolitiska planerna och de olika utsläppssektorerna (ansvarsfördelnings-, utsläppshandels- och markanvändningssektorerna) har inte samordnats. Det skulle också vara lättare att följa hur målet uppnås om det skulle ges en exakt redogörelse för ansvarsfördelningssektorns andel av klimatneutralitetsmålet 2035. När de klimatpolitiska planerna tas fram skulle det viktigaste vara att ställa upp målen för ansvarsfördelnings-, utsläppshandels- och markanvändningssektorerna så att klimatneutralitetsmålet för 2035 kan uppnås. I nuläget är det inte så.

Med tanke på tidsplanen för genomförandet vore det förnuftigt att de planer som avses i klimatlagen föreläggs riksdagen i början av valperioden. Planernas genomslag och effektivitet kan förbättras om tidpunkten för utarbetandet av vissa planer är bättre förenlig med tidsplanen för de politiska besluten. Så har man gjort till exempel i Tyskland och Sverige, där planen har en tidsfrist i förhållande till parlamentsvalen.

I nuläget har planerna inte ett tillräckligt samband med statens ekonomiska planering. De kan således innehålla politiska åtgärder som saknar finansiering eller vars finansiering är bristfällig. Effekterna av sådana politiska åtgärder är svaga. Samtidigt som Finland för en omfattande debatt om behovet av att anpassa de offentliga finanserna innehåller planen ingen bedömning av de totala kostnaderna för åtgärderna. För endast ett fåtal åtgärder presenteras en uppskattning av både utsläppsminskningarna och kostnaderna.

Som ett klimatpolitiskt verktyg planeras framför allt olika stöd som betalas ur statsbudgeten. Undersökningar visar dock att stöd till hushåll och företag med tanke på statsfinanserna ofta är ett dyrt och ineffektivt sätt att försöka främja en ren omställning — stöd betalas också för investeringar som mottagarna skulle ha gjort även utan stödet. Det hade varit särskilt viktigt att bedöma de metoder för att minska utsläppen som samtidigt kan minska utsläppen och stärka de offentliga finanserna. SDP anser att omställningen till en ekonomi som är hållbar med tanke på klimatet och naturen kräver omfattande strukturella ändringar bland annat i beskattningen. För att stävja överkonsumtionen av naturresurser behöver vi övergå till cirkulär ekonomi, men för att påskynda övergången krävs effektiva incitament för företagen.

Planernas genomslag förbättras om åtgärderna tydligt beaktas i utgiftsramen i regeringsprogrammet och i regeringens plan för de offentliga finanserna. Statens revisionsverk har påpekat att om WEM-scenariot (With Existing Measures, scenariot som beskriver nuläget) och den kartläggning av utsläppsminskningåtgärder som görs av tjänstemän bereds redan före regeringsperiodens början kan planerna färdigställas tidigare och WEM-scenariot och kartläggningen kan användas som underlag redan vid regeringsförhandlingarna.

Avslutningsvis

Klimatplanen på medellång sikt är ett viktigt verktyg både för att fullgöra skyldigheterna inom ansvarsfördelningssektorn och för att uppnå det nationella målet för 2035, och den är en del av

Betänkande MiUB 5/2026 rd
Reservation 1 /sd

planeringssystemet enligt klimatlagen. Uppnåendet av målen förutsätter att metodernas tillräcklighet kontinuerligt bedöms, att regleringen är enhetlig och att kostnadseffekterna beaktas omsorgsfullt. Eftersom det är klart att metoderna för att minska utsläppen inte är tillräckliga, borde redogörelsen ha beretts med tillräckliga tilläggsåtgärder så att den obestriddigen motsvarar målen.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande.

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att planeringssystemet för klimatpolitiken utvecklas till en koncis och tydlig helhet som medger en effektiv uppföljning av mål och åtgärder och vars genomförande kan inledas i början av den regeringsperiod då helheten godkänts.*
- 2. Riksdagen förutsätter att klimatplanen på medellång sikt uppdateras så att den motsvarar den gällande klimatlagen.*

Helsingfors 26.3.2026

Eveliina Heinäluoma sd
Marko Asell sd

Betänkande MiUB 5/2026 rd Reservation 2 /gröna

Reservation 2

Motivering

SRR 9/2025 rd Statsrådets redogörelse: Klimatplan på medellång sikt

Klimatplanen på medellång sikt (Kaisu) är ett strategiskt dokument som är underställt planeringssystemet enligt klimatlagen och där regeringen drar upp riktlinjer för åtgärder för att minska utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn så att klimatmålen på nationell nivå och EU-nivå kan nås. Den utsläppsutveckling inom ansvarsfördelningssektorn som beskrivs i planen på medellång sikt (SRR 9/2025 rd) visar att man har lyckats minska utsläppen endast en aning. Detta gäller särskilt jordbruket, arbetsmaskiner och övriga utsläpp. Åtgärds paketet i planen på medellång sikt är sammantaget helt otillräckligt för att klimatlagens mål för att minska utsläppen och våra internationella förpliktelser ska nås.

När man tittar närmare på de olika klimatpolitiska målen är det uppenbart att man med nuvarande takt och de åtgärder som föreslås i planen på medellång sikt är långt ifrån flera av de uppställda målen. Klimatplanen innehåller inte tillräckliga åtgärder för att det ska vara möjligt att nå klimatneutralitet 2035. Utsläppsgapet mellan de nuvarande åtgärderna och klimatneutralitetsmålet är enligt WAM-scenariot 34 miljoner ton koldioxidekvivalenter. En viktig faktor i detta sammanhang är också markanvändningssektorn, men som flera sakkunniga påpekat kan ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn inte behandlas helt separat från varandra, eftersom klimatneutralitetsmålet kräver åtgärder inom båda sektorerna, och om situationen inte kan lösas inom den ena sektorn krävs det ytterligare åtgärder inom den andra. Redan mot denna bakgrund är den utsläppsminskning som föreslås i klimatplanen på medellång sikt, totalt 0,88 miljoner ton koldioxidekvivalenter, helt otillräcklig.

Likaså hamnar Finland genom åtgärderna i klimatplanen på efterkälken när det gäller EU-målen för ansvarsfördelningssektorn. Såsom det konstateras i betänkandet är Finlands mål för 2030 cirka 17,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Med nuvarande åtgärder kommer Finland att ha ett underskott på cirka 1,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Finland har ett överskott från tidigare år inom ansvarsfördelningssektorn som kan användas för att täcka detta underskott, men samtidigt utgör det enorma underskottet inom markanvändningssektorn en uppenbar risk för att underskottet ska täckas inom ansvarsfördelningssektorn.

Också den nuvarande planen är osäker, vilket också flera av dem som lämnat yttrande till utskottet har påpekat. Åtgärderna i sig är förenade med osäkerhetsfaktorer och är mycket återhållsamma. De innehåller inget handlingsutrymme för att man ska kunna uppnå målen enligt klimatplanen och exempelvis EU:s mål för ansvarsfördelningssektorn ifall någon av åtgärderna inte ger önskat resultat. Ett stort problem och en osäkerhetsfaktor är också att det inte till alla delar finns finansiering för åtgärderna.

Ytterst vägande är Statens revisionsverks yttrande, enligt vilket uppnåendet av klimatlagens klimatneutralitetsmål 2035 inte på ett betydande sätt har styrt beredningen av och besluten om klimatplanen på medellång sikt och andra klimatplaner och -åtgärder under regeringen Orpos

Betänkande MiUB 5/2026 rd **Reservation 2 /gröna**

mandatperiod. Enligt revisionsverket har de ministrar som bereder ärendet känt till att de åtgärder som man preliminärt beslutat om inte är tillräckliga för att uppnå klimatmålen. Trots detta har man inte gjort ändringar i de planerade åtgärderna eller fattat nya beslut om klimatåtgärder. Det är ytterst beklagligt och också oansvarigt att man i klimatplanerna samtidigt som man talar om att uppfylla målen i klimatlagen medvetet gör upp planer som inte är tillräckliga för att nå målen.

Det är märkligt att den ledande tanken bakom klimatåtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn enligt utskottets betänkande ska vara att lösgöra sig från den fossila ekonomin. I klimatplanen skildras dock inte hur man lösgör sig från den fossila ekonomin och regeringen Orpos agerande har inte heller i övrigt varit förenligt med detta mål.

Transportsektorn

När det gäller utsläppen från transportsektorn skulle det vara viktigt att granska de samlade åtgärderna under den pågående regeringsperioden. Enligt klimatplanen på medellång sikt leder de samlade åtgärderna för att minska utsläppen till utsläppsminskningar på uppskattningsvis 0,18 miljoner ton koldioxidkvivalenter. Samtidigt har utsläppen inom transportsektorn enligt de preliminära uppgifterna för 2024 ökat med nästan 0,4 miljoner ton koldioxidkvivalenter. De ökade utsläppen inom transportsektorn beror bland annat på regeringens beslut om att sänka bränsleskatten och lindra distributionsskyldigheten. Det är möjligt att utsläppen inom transportsektorn fortsätter att öka, eftersom regeringen har fattat nya beslut om att lindra bränslebeskattningen. Redan en jämförelse med uppgifterna för 2024 visar att åtgärderna i klimatplanen på medellång sikt inte täcker ens hälften av den utsläppsökning som tillkommit under innevarande regeringsperiod.

En del av de åtgärder som presenteras i planen för transportsektorns del är välkomna, men dock otillräckliga. Exempelvis satsningarna på gång och cykling är mycket välkomna, men som det framförts i sakkunnigyttrandena är finansieringsnivån mycket lägre än under föregående regeringsperiod.

Klimatplanen innehåller också åtgärder för transportsektorn som vi inte kan ställas oss bakom. Ett exempel på en sådan åtgärd är regeringens skrotningspremie. En skrotningspremie kan i sig vara en välkommen idé, men sättet på vilken den nu ska genomföras leder till att åtgärden är dyr och ineffektiv och inte alls i tillräcklig mån bidrar till att minska utsläppen.

Planen innehåller också åtgärder som är värda att understöda, men vilkas finansiering regeringen redan tidigare under valperioden har minskat. Regeringens klimatpolitik är ryckig i en tid när det skulle krävas följdriktiga åtgärder för att minska utsläppen.

Jordbruket

För jordbrukssektorn föreslås endast ett fåtal nya politiska åtgärder och de ger endast få nya utsläppsminskningar, till den del effekterna har bedömts. De föreslagna tilläggsåtgärderna har inte konkretiserats och tillräckliga resurser har inte anvisats för dem. Samtidigt genomförs inte de viktigaste och mest kostnadseffektiva åtgärderna, såsom stöd för återvätning av torvmarker och våtmarksodling.

Betänkande MiUB 5/2026 rd **Reservation 2 /gröna**

Klimatåtgärderna på torvmarker är särskilt viktiga, eftersom jordbrukets potential att minska utsläppen hänför sig särskilt till dem. Torvmarkerna utgör cirka tio procent av åkerarealen, men orsakar upp till hälften av utsläppen från jordbruket. En höjning av grundvattennivån på återvättningsbara torvmarker bör främjas i större utsträckning än tidigare. Dessutom bör regeringen föreslå att en avgift för ändring av markanvändningen införs för att stävja åkerröjningen.

Särskilt ändamålsenliga åtgärder är enligt utskottets betänkande de som syftar till att öka skogsarealen genom beskogning av jordbruksmark med låg avkastning eller av jordbruksmark som inte är av betydelse för livsmedelsproduktionen eller försörjningsberedskapen. Samtidigt konstateras det att beskogning ofta är en lika effektiv klimatåtgärd som återvätning, men att dess klimatnytta realiserar tio till tjugo år långsammare.

Detta tänkesätt är problematiskt av två orsaker. För det första är återvätning av torvmarker på många områden ett mycket mer klimatvänligt val än beskogning. Såsom exempelvis Finlands naturskyddsförbund lyft fram i sitt yttrande har beskogning en nettopositiv påverkan på klimatet endast på marker med tunt torvlager. På marker med tjockare torvlager kan den nedbrytning av torv som beskogning orsakar ha en negativ inverkan på utsläppen. För det andra har det med tanke på tidsramen för klimatåtgärderna stor betydelse om man lyckas minska utsläppen och stärka sänkorna på kort eller lång sikt. Med tanke på den globala uppvärmningen är åtgärder som ger resultat först efter tjugo år väsentligt sämre än åtgärder som snabbare ger effekt.

Utskottet betonar i sitt betänkande det som sägs i jord- och skogsbruksutskottets utlåtande om att man för att minska utsläppen från jordbruket bör söka metoder som samtidigt både främjar livsmedelsproduktionen och jordbrukets lönsamhet och minskar utsläppen från jordbruket. Satsningar på bördiga jordbruksmarker, inklusive torvmarker, gynnar inte enbart livsmedelsproduktionen utan också kampen mot klimatförändringen. Underlåtenheten att vidta åtgärder inom jordbrukssektorn försämrar nu livsmedelsproduktionens grundläggande förutsättningar och jordbrukarnas försörjning på lång sikt, och därför är det viktigt att jordbruksproducenterna engageras i klimatarbetet genom olika, tillräckliga och rätt riktade incitament.

Behoven av ändringar i kosten bör konkretiseras i klimatplanen på medellång sikt både som mål och åtgärder. Klimatåtgärderna inom jordbrukssektorn står inte i strid med försörjningsberedskapen, till skillnad från vad klimatplanen och utskottets betänkande ställvis antyder. Vi håller med utskottet om att livsmedelsproduktionen är jordbrukets primära och viktigaste uppgift och att en helt utsläppsfri livsmedelsproduktion inte kan uppnås. Livsmedelsproduktionen kan dock bli betydligt mer hållbar jämfört med nuläget, i synnerhet genom en övergång till växtbaserad livsmedelsproduktion.

Som sagt krävs det incitament för att minska utsläppen från jordbruket, och incitamenten bör styras uttryckligen till växtbaserade produktionskedjor. Konsumtionen och produktionen av kött och andra produkter av animaliskt ursprung bör minskas genom styrning av offentliga upphandlingar, genom riktade miljöskatter och genom ändringar i systemet för jordbruksstöd.

Betänkande MiUB 5/2026 rd
Reservation 2 /gröna

Växtbaserad livsmedelsproduktion är också ett svar på livsmedelssystemets utmaningar i fråga om försörjningsberedskap, livsmedelstrygghet, självförsörjning och folkhälsan.

Separat uppvärmning av byggnader och utsläpp från byggande

Som klimatpanelen påpekat i sitt yttrande bör distributionsskyldigheten höjas till 30 procent i stället för till 15 procent för att utsläppen effektivt ska kunna minskas. Klimatpanelen lyfte också fram att åtgärderna i fråga om separat uppvärmning är förenade med stora osäkerhetsfaktorer.

Andra energibaserade utsläpp och avfallsförbränning

Av den utsläppsminskning motsvarande 0,88 miljoner ton koldioxidekvivalenter som fastställs i klimatplanen på medellång sikt står projektet för avskiljning av koldioxid vid en avfallsförbränningsanläggning för hela 0,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Avskiljning av koldioxid är lovande teknik som behövs som en del av klimatåtgärderna, men den är fortfarande förknippad med mycket osäkerhet, vilket också konstateras i planen på medellång sikt. Det är därför tvivelaktigt att en så osäker åtgärd utgör en så stor del av den metodarsenal som presenterats, och som redan i sig är väldigt obetydlig och otillräcklig. Frågorna som gäller avskiljning och också lagring av koldioxid måste kunna lösas inom några år. Till exempel när det gäller lagring av koldioxid är situationen för Finlands del fortfarande mycket oklar.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande.

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att åtgärderna för att minska utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn bearbetas på ett trovärdigt sätt och utifrån evidensbaserad kunskap så att de ligger i linje med målen i Finlands klimatlag och Europeiska unionens klimatåtaganden som gäller Finland.*
- 2. Riksdagen förutsätter att planeringen av de bearbetade åtgärderna för att minska utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn utgår från att för åtgärderna har reserverats tillräcklig finansiering.*

Helsingfors 26.3.2026

Jenni Pitko gröna